

Ψυχή, Σώμα και Πνεύμα

Ορθοδοξία / Χριστιανική Ανθρωπολογία

Νικόλαος Γιόφτσιος, Θεολόγος

Στην Αγία Γραφή υπάρχουν πολλά χωρία όπου εναλλακτικά της λέξης ψυχής χρησιμοποιείται η λέξη πνεύμα. Για παράδειγμα ο Χριστός συμβούλευε τους μαθητές του «αγρυπνεείτε και προσεύχεσθε, δια να μη εισέλθητε εις πειρασμόν. Το μεν πνεύμα πρόθυμον, η δε σαρξ ασθενής» (Μάρκος 14:38). Η ανθρώπινη οντότητα περιλαμβάνει δυο στοιχεία απ' τα οποία το ένα είναι αόρατο και είναι το πνεύμα και το άλλο αισθητό και είναι το σώμα. Ο άνθρωπος δεν είναι ούτε μόνο πνεύμα, ούτε μόνο σάρκα, αλλά μαζί πνεύμα και σάρκα.

Παράλληλα όμως με αυτή την άποψη υπάρχει και μια άλλη σύμφωνα με την οποία η φύση του ανθρώπου έχει τρία συστατικά μέρη, το σώμα, το πνεύμα και τη ψυχή. Πρόκειται για την τριχοτομική θεωρία η οποία εμπνέεται από τα διδάγματα της Πλατωνικής φιλοσοφίας. Σ' αυτή στηρίχθηκε ο Απολλινάριος επίσκοπος Λαοδικείας της Συρίας για να διατυπώσει τα ειδικά διδάγματα του στο πεδίο της Χριστολογίας καθώς και πολλοί άλλοι πατέρες. Η άποψη αυτή προκύπτει από πολλά αγιογραφικά χωρία όπως «Ζων γαρ ο λόγος του Θεού καίενεργής και

τομώτερος υπέρ πάσαν δίστομον μάχαιραν δικνούμενος άχρι μερισμού ψυχής και πνεύματος» και «Αυτός δέο Θεός της ειρήνης αγιάσαι υμάς ολοτελείς, καίολόκληρον υμών το πνεύμα καίη ψυχή και το σώμα αμέμπτως εν τη παρουσία του Κυρίου ημών Ίησού Χριστού τηρηθείη» (Προς Εβρ. 4.12).

Αν μελετηθούν όμως προσεκτικά τα παραπάνω χωρία η διάκριση που γίνεται μεταξύ πνεύματος καί ψυχής είναι μάλλον φαινομενική, παρά πραγματική. Υπάρχουν χωρία τα οποία καταδεικνύουν ως λανθασμένη τη θεωρία αυτών των θεολόγων σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος δεν αποτελείται από δύο συστατικά αλλά από τρία.

Χαρακτηριστικό είναι το χωρίο όπου ο Χριστός συμβούλευε τους μαθητές του «αγρυπνείτε και προσεύχεσθε, δια να μη εισέλθητε εις πειρασμόν. Το μεν πνεύμα πρόθυμον, η δε σαρξ ασθενής» (Μάρκος 14:38). Στο χωρίο αυτό το ζεύγος που αποτελεί τον άνθρωπο είναι το πνεύμα και η σαρξ. Στη Β΄ επιστολή προς Κορινθίους (7.1) ο Παύλος χρησιμοποιεί το ζεύγος πνεύμα και σάρκα για να περιγράψει την ανθρώπινη ολότητα «Έχοντες λοιπόν, αγαπητοί, ταύτας τας επαγγελίας, ας καθάρισωμεν εαυτούς από παντός μολυσμού σαρκός και πνεύματος, εκπληρούντες αγιωσύνην εν φόβω Θεού».

Ο ευαγγελιστής Ματθαίος αναφέρεται στο ζεύγος του σώματος και της ψυχής κάτι που αποδεικνύει την ισοδυναμία της ψυχής και του πνεύματος. Η ψυχή, δεν μπορεί να καταστραφεί όπως το σώμα, αλλά μόνο να χαθεί, να γίνει δηλαδή ανύπαρκτη «Και μη φοβηθήτε από των αποκτεινόντων το σώμα, την δε ψυχήν μη δυναμένων να αποκτείνωσι· φοβήθητε δε μάλλον τον δυνάμενον και ψυχήν και σώμα να απολέση εν τη γένη» (Ματθ, 10.12).

Στην προς Γαλιλαίους επιστολή ο Απόστολος συνέκρινε το πνεύμα με τη σάρκα όταν ο άνθρωπος εισήλθε στη πτωτική του κατάσταση και είπε ότι το σώμα δεν υποτάσσεται στο πνεύμα «Διότι η σαρξ επιθυμεί εναντία του πνεύματος, το δε πνεύμα εναντία της σαρκός» (Γαλιλ. 5:17). Επίσης, στην προς Ρωμαίους επιστολή ο Παύλος αναφέρεται στο πνεύμα και το σώμα του ανθρώπου και λέει «Εάν δε ο Χριστός ήναι εν υμίν, το μεν σώμα είναι νεκρόν διά την αμαρτίαν, το δε πνεύμα ζωή διά την δικαιοσύνην» (Ρωμ. 8:10). Και στην προς Κολοσσαείς επιστολή ο Απόστολος αναφέρεται στον εαυτό του και συγκεκριμένα στα δύο συστατικά που τον απαρτίζουν. Το ένα είναι το σώμα το οποίο είναι ορατό και αισθητό και μπορεί να περιγραφεί και κατέχει ορισμένο όγκο στο χώρο. Το δεύτερο είναι η ψυχή του η οποία δε κατέχει συγκεκριμένο χώρο αλλά νοητικώς απλώνεται σε όλη την κτίση. «διότι αν και κατά το σώμα είμαι απών, με το πνεύμα όμως είμαι μεθ' υμών, χαίρων και βλέπων την τάξιν σας και την σταθερότητα της εις Χριστόν πίστεώς σας.» (Κολοσ. 2.5.).

Στην Α' προς Κορινθίους επιστολή, ο Απόστολος αναφερόμενος σε κάποιον που διέπραξε το αμάρτημα της πορνείας αναφέρει ότι σωματικά βρισκονταν αλλού αλλά η ψυχή του μαζί με το Άγιο Πνεύμα ήταν παρών και επέκρινε αυτόν που αμάρτησε «Διότι εγώ ως απών κατά το σώμα, παρών όμως κατά το πνεύμα, έκρινα ήδη ως παρών τον ούτω πράξαντα τούτο» (Α' Κορινθ. 5: 3-5).

Στην ίδια επιστολή καλεί τους πιστούς να συγκεντρωθούν για να παραδώσει προσωρινά ο Κύριος τον αμαρτωλό στο Σατανά για να τον παιδεύσει «εν τω ονόματι του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού αφού συναχθήτε σεις και το εμόν πνεύμα με την δύναμιν του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού να παραδώσητε τον τοιούτον εις τον Σατανάν» (Α' Κορινθ. 5:4-5). Σ' αυτή τη συγκέντρωση με τη βοήθεια της χάρις του Κυρίου, θα μπορούσε και ο ίδιος ο Απόστολος να παραβρεθεί μέσω του πνεύματος του. Σ' αυτό το σημείο αναφέρεται στο δεύτερο συστατικό του εαυτού του σε αντιδιαστολή με το πρώτο που θα ήταν απών. Πρόκειται για μια αποστολική προτροπή προς το εκκλησιαστικό σώμα της Κορίνθου κατά την οποία Απόστολος τους συμβουλεύει να ζητήσουν από τον Κύριο να παραδώσει όχι την ψυχή του αμαρτωλού, αλλά τη σάρκα του στο Σατανά .

Είναι εμφανές ότι σε πολλά αγιογραφικά σημεία το πνεύμα χρησιμοποιείται εναλλακτικά της ψυχής. Παντού αντιπαρατίθεται το πνεύμα και η σάρκα των ιδίων ανθρώπων. Πάλι στην προς Γαλάτας επιστολή ο Παύλος ξεχωρίζει δύο συστατικά μέρη που απαρτίζουν τον άνθρωπο, τη σάρκα και το πνεύμα ή αλλιώς τη ψυχή. Όποιος επενδύει στην φθαρτή, εξαιτίας της πτώσεως, σάρκα και υποτάσσεται στα πάθη της θα πρέπει να επωμιστεί και τη φθορά σε αντίθεση με αυτόν που επενδύει στη ψυχή του και ενεργεί σύμφωνα με τη βούληση του θεού. Αυτό αποτελεί και τον παράγοντα που θα τον οδηγήσει στην κατάκτηση της αιώνιας ζωής «διότι ο σπείρων εις την σάρκα εαυτού θέλει θερίσει εκ της σαρκός φθοράν, αλλ' ο σπείρων εις το πνεύμα θέλει θερίσει εκ του πνεύματος ζωήν αιώνιον.» (Γαλ. 6:8).

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

<http://bit.ly/2NXrEen>